

Fonds voor de zeevaart overleeft al 240 jaar

In de 18e eeuw wilden er maar weinig jongens naar zee.

De betaling was niet best, het leven aan boord hard en dat er in de steden veel meer vrouwen dan mannen waren, wordt grotendeels aan de zeevaart geweten. Velen vonden op zee de dood. Uiteraard was dit gebrek aan belangstelling een probleem voor de vloot, maar ook voor de Oost-Indische Compagnie of de havenstad Amsterdam. Er waren zeelieden nodig.

In 1780 brak de Vierde Engelse Oorlog uit, wat samenhang met de Nederlandse erkenning van de Verenigde Staten, in Britse ogen waren de VS opstandige koloniën.

Amsterdam bevoorraaide die jonge republiek met wapens.

In die oorlog werd de vloot naar de smaak van velen te lang in de havens gehouden, waardoor honderden koopvaarders in Britse handen vielen. De stemming was somber tot het op 5 augustus 1781 tot een treffen kwam. Een vloot-eenheid onder bevel van Schout-bij-Nacht Johan Zoutman, die een konvooi op weg naar de Oostzee begeleidde, wist bij de Doggersbank overteind te blijven tegen de Britse Royal Navy. Een overwinning was het niet, maar in Nederland werd het wel als zodanig gevierd.

In Haarlem en vele andere plaatsen werd er bovendien gecele-

breerd voor gewonde zeelieden en weduwen en wezen van gesneuvelden. Met het ingezamelde geld moesten ook jongens worden gestimuleerd naar zee te gaan. Zo ontstond het Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst.

Gezamenlijk fonds

In Amsterdam kwam na het avontuur bij de Doggersbank een soortgelijke fonds tot stand. De beheerders daarvan wilden overleg met de Haarlemmers. Dat vond op 1 december plaats in Halfweg. Geen van de partijen wilde naar de andere stad komen. Niettemin ontstond er een gezamenlijk Vaderlandsch Fonds dat de Haarlemse naam aannam.

Een belangrijke doelstelling was het opleiden van zeeofficieren. Dat sprak velen aan en het geld stroomde toe. In 1785 kon het Fonds daardoor in Amsterdam de Kweekschool voor de Zeevaart openen, waar jonge mannen een opleiding konden krijgen tot officier bij koopvaardij of marine.

Revolutie

Tien jaar later vond de Bataafsche Revolutie plaats. Daarmee zette Nederland een grote stap op weg naar een moderne staat, maar kwam zij ook onder sterke Franse

Na de Slag bij de Doggersbank werd een fonds opgericht. THOMAS LUNY - NATIONAL MARITIME MUSEUM LONDON

invloed en werd zij uiteindelijk bij het Napoleons keizerrijk ingelijfd.

Van zeevaart was, afgezien van smokkel, nauwelijks nog sprake.

Op 19 januari 1811 liet de keizer bij decreet weten dat het Vaderlandsch Fonds al zijn bezit moest afdragen aan de Franse staat. De leerlingen van de zeevaartschool werden ingelijfd bij de Franse

Onderwijs

Het Vaderlandsch Fonds overleefde tot op de huidige dag en ondersteunt tegenwoordig maritiem culturele projecten en het maritiem onderwijs.

UIT DE TIJD

Historische rubriek van de Haarlemmer Hein Klemann, hoogleraar economische geschiedenis aan de Erasmus Universiteit.

